

A d a m     D z i u r o k, ŚLĄZACY W ORGANIZACJACH NAZISTOWSKICH W CZASIE II WOJNY ŚWIATOWEJ – ROZWIĄZANIE PROBLEMU PRZEZ WŁADZE KOMUNISTYCZNE W LATACH 1945–1956, Warszawa 2000, 312 s. + mapa, pr. (ISBN 83-914160-0-3).

Jedną z konsekwencji polityki narodowościowej okupanta niemieckiego na Śląsku było wciągnięcie Ślązaków do różnego rodzaju organizacji o profilu politycznym i ideologicznym. W rozprawie ograniczono się do omówienia udziału Ślązaków tylko w niektórych organizacjach, a więc partii narodowosocjalistycznej NSDAP i jej przybudówkach tzw. Gliederungen (SA, SS, NSKK, HJ, BDM, NS-Frauenschaft) oraz NSFK. W rozdziale pierwszym podjęto próbę analizy powodów i okoliczności wstępowania mieszkańców Śląska do organizacji nazistowskich oraz przedstawienia ich działalności w tych organizacjach. W rozdziale drugim poruszono problem wyszukiwania, aresztowania i represjonowania tych osób oraz organów odpowiedzialnych za tę akcję (milicja, UB oraz sowiecki aparat represji) oraz przedstawiono największe obozy pracy i więzienia śledcze, do których trafiali podejrzani o działalność w ruchu nazistowskim. W rozdziale trzecim podjęto kwestię rozwiązywania przez władze administracyjne i sądowe problemu byłych działaczy nazistowskich. W rozdziale czwartym omówiono udział byłych członków organizacji nazistowskich w poniemieckich organizacjach podziemnych oraz przenikanie tych osób do aparatu bezpieczeństwa i struktur partyjnych oraz podjęto temat rozpracowywania przez władze bezpieczeństwa, pod hasłem walki z rewizjonizmem, środowisk byłych działaczy nazistowskich.

Ks. H e n r y k   O l s z a r, DUCHOWIEŃSTWO KATOLICKIE DIECEZJI ŚLĄSKIEJ (KATOWICKIEJ) W DRUGIEJ RZECZYPOSPOLITEJ, Katowice 2000, 680 s. + tab., wykresy, mapy, fot. (ISBN 83-86922-84-2).

Opracowanie poświęcone jest księżom katolickim pracującym na terenie diecezji śląskiej (katowickiej) w okresie międzywojennym. Celem monografii jest ukazanie struktur administracyjnych diecezji i personalnych duchowieństwa, jego wizerunku intelektualnego i ascetycznego oraz czynności duszpasterskich i pozaduszpasterskich kapłanów śląskich oraz przedstawienie polityki personalnej rządców diecezji i troski o sprawy socjalne księży. Oparto się na materiałach archiwalnych zarówno proveniencji kościelnej, jak i państwowej; przeanalizowano akta personalne oraz liczne i różne dokumenty zgromadzone w 16 archiwach. Duchowieństwo śląskie w II Rzeczypospolitej odznaczało się zdolnościami w podejmowaniu trafnych decyzji duszpasterskich, aktywnością na polu narodowym i społecznym, gospodarczym i politycznym. Styl życia i pracy kapłanów śląskich był zawsze podbudowany solidnym studium teologicznym i wysokim poziomem życia wewnętrznego. Biskupi śląscy dobrze rozpoznawali umiejętności swoich współpracowników, darzyli ich zaufaniem, doceniali wykonywaną przez nich pracę i zwracali uwagę na sprawy socjalne duchowieństwa. Zarówno Polacy, jak i Niemcy uważali ich za swoich. Kapłani współpracowali z wiernymi świeckimi w licznych stowarzyszeniach, bractwach, sodalicjach, a w latach trzydziestych XX w. – Akcji Katolickiej. Za głównych przedstawicieli – reprezentantów minionego pokolenia kapłanów należy uznać ks. Emila Szramka i ks. Józefa Czempieła – współcześnie zaliczonych do grona błogosławionych męczenników.